

Силабус навчальної дисципліни

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ЛЮДСТВА»**

Галузь знань:	03 - гуманітарні науки.
Спеціальність:	032 — історія та археологія.
Рівень вищої освіти:	третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень.
Освітня кваліфікація:	Доктор філософії.
Форма навчання:	стаціонарна/заочна.
Розробник:	д.і.н., доцент - Віталій Зубар
Викладач:	д.і.н., член-кореспондент НАН України - Алла Буйських.

Кількість кредитів ЄКТС:	3.
Програма навчання:	12 тижнів
Мова викладання:	українська.
Форма оцінювання:	залік.

Обсяг – 90 годин

лекцій 16 годин

семінарів 14 годин

самостійної роботи 60 години

Київ - 2022

ЗМІСТ

I. Структура дисципліни.

I.1. Анотація дисципліни.

II. Організація навчання.

II.1. Календарно-тематичний план.

II.2. Тематичний план.

II.3. Література для вивчення дисципліни.

II.4. Технічні вимоги для вивчення дисципліни.

III. Форми та методи контролю.

III.1. Результати навчання, методи викладання і форми оцінювання.

III.2. Умови визначення навчального рейтингу дисципліни.

III.3. Критерії оцінювання знань і вмінь з дисципліни.

III.4. Порядок перерахунку показників нормативної 100-бальної університетської шкали оцінювання в національну 4-бальну шкалу та шкалу ECTS.

IV. Політика доброчесності.

I. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

I.1. Анотація дисципліни.

Актуальність курсу використання археологічного матеріалу для широких соціальних узагальнень та історичних реконструкцій. На прикладі вивчення соціально-економічного розвитку давніх суспільств слухачі мають оволодіти механізмами вивчення давньої історії України за археологічними джерелами..

Мета і завдання курсу: Основною метою є знайомство слухачів з головними засадами принципів і методів наукової роботи у галузі археології України на прикладі вивчення комплексу проблем, пов'язаних із соціально-економічним розвитком давніх суспільств на теренах України за часів існування докласових, ранньокласових та класово-станових суспільств. Вивчення цих суто теоретичних питань дозволить слухачам легше орієнтуватися в археологічному матеріалі за обраним фахом в краще уявляти собі основні стадії розвитку людського суспільства, яке існувало на теренах України у давнину.

З іншого боку, вивчення запропонованих тем дозволить показати слухачам взаємодію економічного і соціального чинників у ранній історії людства, що дозволить їм відірватися від відомих теоретичних штучних схем і вивчати археологічний матеріал на сучасному рівні не обтяженому догматичними підходами.

Міждисциплінарна координація: географія, топографія, економіка.

II. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

I.1. Календарно-тематичний план.

теми	заняття	дата
Поняття про науку. Її еволюція і роль в умовах незалежної України.	Лекція 1	січень
Наукове дослідження у галузі історичних наук.	Лекція 2	січень
Робота з науковою літературою.	Лекція 3	січень
Наукова організація дослідницького процесу.	Лекція 4	лютий
Сучасні концепції періодизації історії людства.	Лекція 5	лютий

Розклад первісного суспільства і епоха класоутворення.	Лекція 6 Лекція 7	лютий
Основні тенденції соціально-економічного розвитку станово-класових суспільств на теренах України.	Лекція 8	березень
Наукова робота і творчість.	Семінар 1	березень
Археологічні та історичні джерела і основні принципи роботи з ними.	Семінар 2	березень
Впровадження результатів науково-дослідницьких робіт.	Семінар 3	квітень
Основні вимоги до написання і оформлення дисертаційних наукових досліджень.	Семінар 4	квітень
Соціально-економічний розвиток давніх суспільств за часів Первісності	Семінар 5	квітень
Розклад первісного суспільства і епоха класоутворення.	Семінар 6	квітень
Основні тенденції соціально-економічного розвитку станово-класових суспільств на теренах України.	Семінар 7	квітень
Залік		кінець квітня

II.2. Тематичний план.

№ з/п	Теми занять	Кількість годин
Лекція 1	Тема 1. Поняття про науку. Її еволюція і роль в умовах незалежної України. Що таке наука, її суть, цілі і функції. Виникнення науки та її еволюція. Розвиток науки в Україні. Теоретичні і методологічні принципи науки. Наука як система знань. Наука як процес пізнання. Наука і релігія. Основні види та ознаки наукового дослідження. Наукові установи в Україні та наукові кадри. Наука і українське суспільство. Наукові дослідження у музеях України. Перспективи розвитку науки в Україні.	2 год.
Лекція 2	Тема 2. Наукове дослідження у галузі історичних наук. Процес наукового дослідження та його характеристика. Вибір теми дослідження її обґрунтування та розробка робочої гіпотези. Розробка попереднього плану дослідження. Уточнений план дослідження та робоча програма. Дослідна і завершальна стадії науково-дослідницького процесу. Методика дослідження, її зміст і принципи розробки. Основні принципи збирання матеріалу і його особливості в історичних дослідженнях. Аналітичні методи дослідження. Методи системного аналізу.	2 год.
Лекція 3	Тема 3. Робота з науковою літературою. Значення бібліографічних джерел. Форми і методи користування друкованими та електронними виданнями. Інформаційно-	2 год.

	пошукові бази з наукової літератури. Національна система наукової інформації.	
Лекція 4	Тема 4. Наукова організація дослідницького процесу. Основи наукової організації дослідницького процесу. Особливості творчої праці у дослідницькій діяльності. Організація робочого процесу і його планування у наукових дослідженнях. Раціональний трудовий режим дослідника. Організація робочого місця та його обладнання. Гігієна розумової праці і ділове спілкування у процесі наукових досліджень. Умови праці і відпочинку.	2 год.
Лекція 5	Тема 5. Сучасні концепції періодизації історії людства. Домарксистські періодизації. Марксистська періодизація людства. П'ятичленна теорія суспільно-економічних формацій. Сучасні підходи до періодизації людства. Концепція «доісторії». Соціально-економічний і цивілізаційний підходи. Роль соціально-економічного чинника у періодизації людства – сучасні підходи, їхня оцінка. Історична і археологічна періодизація. Їх співвідношення. Історія вивчення давніх господарчих та соціальних систем за матеріалами археології. Сучасна археологія і завдання вивчення господарчих та суспільних відносин давніх суспільств. Місце соціологічних досліджень в структурі археологічної науки.	2 год.
Лекція 6 – Лекція 7	Тема 6. Розклад первісного суспільства і епоха класоутворення Виробничі передумови розкладу первісного суспільства. Механізм виникнення власності, станів, держави. Влада-власність. Механізми соціалізації. Процеси, що зумовили формування ранньокласового суспільства. Ранньодержавні утворення. Виробництво і торгівля. Особливості станової і класової структури ранньодержавних утворень. Кочові державні утворення. Їхня характеристика. Первісність і станово-класові суспільства. Палеодемографічні і палеоекономічні дослідження на сучасному етапі. Житла та поселення як відображення соціального фактору. Формування поселень міського типу. Ієрархічна структура поселень. Поховальний обряд і соціальна стратифікація давніх суспільств. Методики соціальних реконструкцій за археологічним матеріалом. Сучасний стан і перспективи.	4 год.
Лекція 8	Тема 8. Основні тенденції соціально-економічного розвитку станово-класових суспільств на теренах України. Основні особливості розвитку станово-класових суспільств в давній історії України. Античні держави Північної Причорноморщини та Київська Русь. Середньовічні міста Криму. Антична і феодальна власність на землю. Аграрні відносини і процес виробництва. Роль обміну і торгівлі. Соціальна структура населення. Рабство чи залежність? Співвідношення понять «господарство» і «економіка» у станово-класових суспільствах. Проблема трансформації міських центрів. Методики вивчення соціально-економічного розвитку станово-класових суспільств за даними археології. Сучасний стан, проблеми та перспективи. Характерні ознаки розвитку докапіталістичних суспільств.	2 год.

	Системний підхід до вивчення соціально-економічного розвитку станово-класових суспільств.	
Семінар 1	Наукова робота і творчість. Стадії наукової роботи. Творчий замисел. Робочі гіпотези. Натхнення, пристрасть, творча фантазія. Творчий процес і підсвідома діяльність. Науковець як особистість. Наукові школи і їх роль у розвитку науки.	2 год.
Семінар 2	Археологічні та історичні джерела і основні принципи роботи з ними. Що таке історичні джерела і їх категорії. Археологічні колекції як історичні джерела. Їх особливості і методи класифікації. Методи наукового вивчення археологічних колекцій. Документальні джерела інформації та використання їх у наукових дослідженнях. Характеристика джерельної бази. Принципи критики джерел. Аналіз джерел і способи фіксації його результатів. Підхід і вимоги до написання нарису характеристики джерел з певної наукової проблематики.	2 год.
Семінар 3	Впровадження результатів науково-дослідницьких робіт. Особливості та проблеми оцінки ефективності науково-дослідницьких робіт історичного та археологічного профілю. Поетапне впровадження результатів наукових досліджень. Статті, публікації. Впровадження результатів завершених наукових досліджень. Монографії, дисертації	2 год.
Семінар 4	Основні вимоги до написання і оформлення дисертаційних наукових досліджень. Мета і завдання написання наукової роботи. Структура роботи. Загальні вимоги до опрацювання тексту. Літературне опрацювання тексту. Редагування тексту. Основні вимоги до оформлення робіт. Оформлення бібліографії. Використання таблиць та ілюстративного матеріалу. Рецензування наукових робіт. Процедура захисту дисертаційного дослідження.	2 год.
Семінар 5	Соціально-економічний розвиток давніх суспільств за часів Первісності. Завершення процесу антропогенезу, становлення людського суспільства і виникнення родової общини. Ранньопервісна община мисливців, збирачів, риболовів. Привласнювальне господарство. Неолітична революція і перехід від привласнювального до відтворювального господарства. Пізньопервісна община землеробів-скотарів. Формування типів скотарського господарства та основних землеробських систем. Виникнення кочового скотарства. Домашнє та общинне ремесло. Критерії його виділення за археологічними даними. Форми обміну за часів первісності. Методика вивчення господарських систем і археологічні реконструкції. Системний підхід до вивчення господарства давніх суспільств.	2 год.

Семінар 6	<p>Розклад первісного суспільства і епоха класоутворення. Виробничі передумови розкладу первісного суспільства. Механізм виникнення власності, станів, держави. Влада-власність. Механізми соціалізації. Процеси, що зумовили формування ранньокласового суспільства. Ранньодержавні утворення. Виробництво і торгівля. Особливості станової і класової структури ранньодержавних утворень. Кочові державні утворення. Їхня характеристика. Первісність і станово-класові суспільства. Палеодемографічні і палеоекономічні дослідження на сучасному етапі. Житла та поселення як відображення соціального фактору. Формування поселень міського типу. Ієрархічна структура поселень. Поховальний обряд і соціальна стратифікація давніх суспільств. Методики соціальних реконструкцій за археологічним матеріалом. Сучасний стан і перспективи.</p>	2 год.
Семінар 7	<p>Основні тенденції соціально-економічного розвитку станово-класових суспільств на теренах України. Основні особливості розвитку станово-класових суспільств в давній історії України. Античні держави Північної Причорноморщини та Київська Русь. Середньовічні міста Криму. Антична і феодальна власність на землю. Аграрні відносини і процес виробництва. Роль обміну і торгівлі. Соціальна структура населення. Рабство чи залежність? Співвідношення понять «господарство» і «економіка» у станово-класових суспільствах. Проблема трансформації міських центрів. Методики вивчення соціально-економічного розвитку станово-класових суспільств за даними археології. Сучасний стан, проблеми та перспективи. Характерні ознаки розвитку докапіталістичних суспільств. Системний підхід до вивчення соціально-економічного розвитку станово-класових суспільств.</p>	2 год.
Самостійна робота	<ul style="list-style-type: none"> • підготовка наукової доповіді; • наукова стаття за темою дисертаційного дослідження обсягом 0,5 д.а.; • рецензія на наукову статтю - обсяг до 4 тис. знаків. 	60 год.

II.3. Література для вивчення дисципліни.

Для підготовки до семінарів та написання рефератів аспіранти можуть користуватися літературою наявною у Науковій бібліотеці Інституту археології НАН України, та [Електронною бібліотекою ВГО «Спілка археологів України»](#). Курс забезпечений посібниками та базовою літературою:

Основна література:

Бази даних наукової інформації: <https://dnpb.gov.ua/ua/bazy-danykh-naukovoyi-informatsiyi/>

Білуха М.Т. Основи наукових досліджень. – К., 1997.

Бунятян К.П. Давнє населення України. – К., 1999.

Бунятян К.П. Методика соціальних реконструкцій в археології. – К., 1975.

- Вимоги до оформлення дисертаційної роботи: <https://nauka.gov.ua/information/vymohy-do-oformlennia-dysertatsiinoi-roboty/>
- Гаврилюк Н.А. История экономики Степной Скифии VI-III вв. до н.э. – К., 1999.
- Давня історія України, Т1, Т.2. – К., 1997.
- Залізник Л.Л. Первісна історія України. – К., 1999.
- Зубарь В.М. Херсонес Таврический в античную эпоху (экономика и социальные отношения). – К, 1993.
- Концепція Тойнбі як нове розуміння культурно-історичного процесу: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/10770/>
- На магістралях науки. – К., 1976.
- Научные основы организации и управления науки. – К., 1974.
- Основні етапи в написанні огляду літератури для дисертаційної роботи: <https://nauka.gov.ua/information/osnovni-etapy-v-napysanni-ohliadu-literatury-dlia-dysertatsiinoi-roboty/>
- Оформлення бібліографічного опису: <https://www.iananu.org.ua/vidannya/oformlennya-posilan>
- Павленко Ю.В. Історія світових цивілізацій. – К., 1996.
- Павленко Ю.В. Соціокультурний розвиток людства. – К., 1996.
- Пахомов Ю.И., Крымский С.Б., Павленко Ю.В. Пути и перепутья современной цивилизации. – К., 1998.
- Радомисельський М.І. Науково-дослідницька робота: планування, організація, технологія. – Вінниця, 1999.
- Радомисельський М.І. Науково-дослідницька робота: планування, організація, технологія. – Вінниця, 1999.
- Романчиков В.І. Основи наукових досліджень. – К., 1977.
- Романчиков В.І. Основи наукових досліджень. – К., 1977.
- Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1996.
- Українська бібліотечна енциклопедія: <https://ube.nlu.org.ua/article/> Г. М. Швецова-Водка.
- Вступ до бібліографознавства. Навчальний посібник для студентів напряму 6.020102 “Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія”, 3-тє видання, виправлене та доповнене. – Рівне, 2011 <https://library.dk.rv.ua/depository/dis/WDB.pdf>
- Бази даних наукової інформації: <https://dnpb.gov.ua/ua/bazy-danykh-naukovoyi-informatsiyi/>
- Білуха М.Т. Основи наукових досліджень. – К., 1997.
- Бунятян К.П. Давнє населення України. – К., 1999.
- Бунятян К.П. Методика соціальних реконструкцій в археології. – К., 1975.
- Вимоги до оформлення дисертаційної роботи: <https://nauka.gov.ua/information/vymohy-do-oformlennia-dysertatsiinoi-roboty/>
- Гаврилюк Н.А. История экономики Степной Скифии VI-III вв. до н.э. – К., 1999.
- Давня історія України, Т1, Т.2. – К., 1997.
- Залізник Л.Л. Первісна історія України. – К., 1999.
- Зубарь В.М. Херсонес Таврический в античную эпоху (экономика и социальные отношения). – К, 1993.
- Концепція Тойнбі як нове розуміння культурно-історичного процесу: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/10770/>
- На магістралях науки. – К., 1976.
- Научные основы организации и управления науки. – К., 1974.
- Основні етапи в написанні огляду літератури для дисертаційної роботи: <https://nauka.gov.ua/information/osnovni-etapy-v-napysanni-ohliadu-literatury-dlia-dysertatsiinoi-roboty/>
- Оформлення бібліографічного опису: <https://www.iananu.org.ua/vidannya/oformlennya-posilan>
- Павленко Ю.В. Історія світових цивілізацій. – К., 1996.
- Павленко Ю.В. Соціокультурний розвиток людства. – К., 1996.

- Пахомов Ю.И., Крымский С.Б., Павленко Ю.В. Пути и перепутья современной цивилизации. – К., 1998.
- Радомисельський М.І. Науково-дослідницька робота: планування, організація, технологія. – Вінниця, 1999.
- Радомисельський М.І. Науково-дослідницька робота: планування, організація, технологія. – Вінниця, 1999.
- Романчиков В.І. Основи наукових досліджень. – К., 1977.
- Романчиков В.І. Основи наукових досліджень. – К., 1977.
- Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1996.
- Українська бібліотечна енциклопедія: <https://ube.nlu.org.ua/article/> Г. М. Швецова-Водка.

II.4. Технічні вимоги для вивчення дисципліни.

Викладач курсу рекомендує користуватись відкритим програмним забезпеченням (*open-source software*). Зокрема:

1. Текстовий редактор (письмові роботи приймаються в форматі doc, odt). Приклад – компоненти LibreOffice.
2. Бібліоменеджер для роботи з списками літератури та бібліографічними посиланнями. Приклад — Zotero.

Комунікація що до процесу навчання здійснюється через офіційну поштову скриньку викладача. На поштову адресу надсилаються електронні документи (файли практичної роботи та письмового завдання/есе). Час відповіді на лист — до 24 години. Листи і повідомлення можуть бути не опрацьовані у вихідні та святкові дні, а також в період з 21-00 до 9-00.

III. ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЮ

Поточний контроль знань здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня засвоєння аспірантами певних розділів (тем) навчальної програми, пошуку й критичного аналізу його-джерел. Формами поточного контролю є семінарське опитування, заслуховування доповідей, дискусії; письмова дослідницька робота. Поточний контроль передбачає оцінювання кожного виду робіт, зазначених в «Умовах визначення навчального рейтингу», та здійснюється у відповідності до визначених критеріїв (див. наступний розділ).

Мета поточного контролю – оцінити ступінь засвоєння теоретичного і практичного матеріалу та рівень знань аспірантів з відповідних частин дисципліни.

Рівень поточних знань оцінюється в балах по кожному із передбачених видів практичних завдань окремо:

- відповіді, участь у дискусії на практичних заняттях;
- письмові творчі (індивідуальні) роботи;
- підготовка і презентація дослідницької письмової роботи.

Згідно до методики рейтингової оцінки поточний рейтинг аспіранта розраховується як сума балів за всіма видами практичних завдань і нараховується протягом семестру.

Аспіранти, поточні знання яких оцінені на “незадовільно” (0-40 балів), вважаються не атестованими і до екзамену з дисципліни не допускаються. аспіранти, які за роботу в семестрі та на екзамені набрали 41-59 балів мають право на перескладання.

Самостійна робота. Головна мета проведення самостійної роботи полягає у необхідності більш широкого огляду тематики курсу з використанням матеріалів періодичних видань, наукових праць, монографій з окремих питань дисципліни.

Важливою складовою самостійної роботи аспірантів є виконання індивідуальних робіт. Виконання індивідуальних робіт має на меті:

- закріплення знань теоретичного курсу;
- випрацювання навичок критичного аналізу джерел

- опанування вітчизняної й зарубіжної літератури із проблематики.

Вимоги до письмової дослідницької роботи.

Тему письмової роботи обирає аспірант, обов'язково погоджуючи її з викладачем. Письмова робота – самостійне дослідження питання/проблеми аспірантом, що демонструє його аналітичні здібності та вміння доходити самостійних висновків. Дослідник повинен поставити перед собою чітку мету та завдання, які намагатиметься розв'язати. Письмова робота не може бути переказом, реферуванням однієї або декількох праць. Письмова робота повинна передовсім базуватися на роботі з літературою (офіційні документи, монографічні видання, періодика та матеріали архівних фондів; візуальними джерелами: матеріалами археологічних колекцій). Заохочується посилання на/дискусія з лекційним матеріалом.

Обсяг письмової роботи: 0.4–0.5 авторського друк. аркуша (16.000–20.000 друкованих знаків з урахування пробілів та тексту посилань).

Вимоги до виносок: обов'язково робляться посилання на кожен цитату, що зустрічається в тексті, на кожен наведений факт (дата, подія, статистичні дані), що не є загальновідомим чи залишається дискусійним. Забороняється робити посилання на літературу/джерела, що не опрацьовуються аспірантом у ході дослідження. Будь-яка “прихована цитата”, тобто дослівна передача тексту без лапок (у тому числі в перекладі з іноземної мови), є плагіатом. Аспірант, плагіат якого у роботі доведений, отримує 0 балів за залік.

До списку джерел і літератури вносяться всі опрацьовані тексти, навіть якщо аспірант не робить на них посилань. Оцінюється не кількість опрацьованих джерел, а якість роботи з ними. Критерії оцінювання: вибір цікавої/дискусійної/проблемної теми; повнота її розкриття через досягнення поставленої мети й розв'язання сформульованих завдань; вміння працювати з джерелами, критично аналізувати їх; володіння історичною літературою та лекційним матеріалом; самостійність і глибина висновків.

Роботу слід надіслати на пошту викладача не пізніше ніж за 48 годин до заліку.

Підсумковою формою контролю є залік.

Підсумковий контроль знань здійснюється шляхом складання письмового заліку.

До заліку допускаються аспіранти, які мають необхідний рівень поточних знань.

Залік проводиться в письмовій, за завданнями які складені на основі програми курсу та мають однаковий рівень складності.

На заліку аспірантам буде запропоновано дати розгорнуті відповіді на 3 обов'язкові запитання однакової складності, які вимагають вдумливого критичного опрацьовання матеріалу усього курсу та додаткові запитання – максимально 30 балів.

За результатами складання заліку якість підсумкових знань аспіранта оцінюється за рейтинговою системою та трансформується в національну шкалу та шкалу ECTS.

III.1. Результати навчання, методи викладання і форми оцінювання.

Результати навчання	Методи викладання і навчання	Форми оцінювання
РН 02 Знання методів наукових досліджень та вміння їх використовувати на належному рівні; вміння вишукувати, опрацьовувати, аналізувати та синтезувати отриману інформацію (архівні джерела, наукові статті, науково-аналітичні матеріали, бази даних тощо).	Виконання аспірантами самостійних завдань. Методична організація та самоорганізація аспірантами прочитання та критичного аналізу фахової літератури. Написання аспірантами письмової роботи.	Перевірка якості прочитання та критичного аналізу аспірантами фахової літератури. Відповіді та дискусії на семінарських заняттях. Перевірка якості виконання самостійних завдань.

<p>PH 03 Знання теорії і розуміння методології системного аналізу, принципів застосування системного підходу при дослідженні соціально-економічних процесів та явищ, вміння використовувати методологію системного аналізу у сфері археології та антропології;</p>	<p>Семінарські обговорення; Доповідь на одну із семінарських тем. Індивідуальний міні-проект (дослідження): доповідь на одну із семінарських тем із пошуком додаткових джерел.</p>	<p>Відповіді та дискусії на семінарських заняттях. Письмова дослідницька робота. Перевірка якості виконання самостійних завдань.</p>
<p>PH 04 Знання змісту і порядку розрахунків основних кількісних наукометричних показників ефективності наукової діяльності (індекс цитування, індекс Гірша (h-індекс), імпакт-фактор (IF).</p>	<p>Семінарські обговорення; Доповідь на одну із семінарських тем. Індивідуальний міні-проект (дослідження): доповідь на одну із семінарських тем із пошуком додаткових джерел.</p>	<p>Відповіді та дискусії на семінарських заняттях. Письмова дослідницька робота. Перевірка якості виконання самостійних завдань.</p>
<p>PH 06 Вміння та навички працювати з сучасними бібліографічними і реферативними базами даних, а також наукометричними платформами (Scopus, Web of Science, Index Copernicus, Web of Knowledge, GeoRef та ін.).</p>	<p>Семінарські обговорення; Доповідь на одну із семінарських тем. Індивідуальний міні-проект (дослідження): доповідь на одну із семінарських тем із пошуком додаткових джерел.</p>	<p>Відповіді та дискусії на семінарських заняттях. Письмова дослідницька робота. Перевірка якості виконання самостійних завдань.</p>
<p>PH 07 Знання, розуміння, вміння та навички використання правил цитування та посилання на використані джерела, правил оформлення бібліографічного списку, розуміння змісту і порядку розрахунків основних кількісних наукометричних показників ефективності наукової діяльності.</p>	<p>Семінарські обговорення; Доповідь на одну із семінарських тем. Індивідуальний міні-проект (дослідження): доповідь на одну із семінарських тем із пошуком додаткових джерел.</p>	<p>Відповіді та дискусії на семінарських заняттях. Письмова дослідницька робота. Перевірка якості виконання самостійних завдань.</p>
<p>PH 10 Знання закономірностей розвитку продуктивних сил давніх суспільств; світогляду давніх суспільств за даними археологічних досліджень; системи</p>	<p>Практичні роботи. Робота у міні-групах та парах під час занять.</p>	<p>Поточний контроль активної участі аспірантів у практичних заняттях. Відповіді та дискусії на семінарських заняттях.</p>

розселення та функціонування соціально-історичних організмів давнини на території сучасної України у різні історичні періоди та виявлення закономірностей; розвитку матеріальної культури давніх суспільств, що мешкали на території сучасної України від появи людини на території сучасної України до XXI ст.		
РН 14 Вміння будувати демографічні моделі розвитку відмінних типів суспільств минулого (кочовики, землероби тощо); проводити кластерний та факторний аналіз даних для виявлення спорідненості давніх людських об'єднань.	Практичні роботи. Написання аспірантами письмової роботи. Письмова дослідницька робота, що розвиває основні тези доповіді на семінарі. Семінарські обговорення.	Поточний контроль активної участі аспірантів у практичних заняттях. Перевірка якості виконання самостійних завдань.
РН 16 Знання основних сучасних методик та підходів археологічного дослідження; теоретико-методологічних основ реконструкції давньої історії за матеріальними залишками; вміння визначати специфічні риси різного типу соціумів давнини; обґрунтовувати перспективні напрями модернізації методів археологічного дослідження та концепцій національної ідентичності.	Практичні роботи. Робота у міні-групах та парах під час занять.	Поточний контроль активної участі аспірантів у практичних заняттях. Відповіді та дискусії на семінарських заняттях.

III.2. Умови визначення навчального рейтингу дисципліни.

Види робіт/форми контролю	Кількість робіт	Максимум балів за заняття/вид роботи	Разом
Семінарські заняття	7	5	35

Самостійна робота	1	25	25
РАЗОМ (за роботу у семестрі):			10
Залік			30
РАЗОМ			100

III.3. Критерії оцінювання знань і вмінь з дисципліни.

Види робіт	Кількість балів	Критерії оцінювання
<i>Семінарське заняття</i>	2	Доповнення
	4	Відповідь із використанням основної літератури (з урахуванням повноти відповіді)
	5	Відповідь із використанням основної та додаткової літератури (з урахуванням повноти відповіді)
<i>Самостійна робота</i>	0	Завдання не виконане або містить плагіат.
	1–10	Завдання виконане не повною мірою; автор не виявляє навичок аналізу і логічного та послідовного викладу; подекуди припускається помилкових суджень; робота не вчитана й оформлена неналежним чином.
	11-24	Автор демонструє достатню обізнаність із програмним матеріалом дисципліни та вміння логічно і послідовно викладати свої судження на письмі. Разом із тим, завдання виконане недостатньо повною мірою; роботі бракує аналітичного характеру.
	25	Завдання виконане вчасно і повною мірою; автор демонструє належний рівень знання і розуміння програмного матеріалу дисципліни; виявляє аналітичні здібності, здатність до самостійного, системного, логічного і послідовного мислення. Робота вчасно подана й оформлена у відповідності до вимог.

III.4. Порядок перерахунку показників нормативної 100-бальної університетської шкали оцінювання в національну 4-бальну шкалу та шкалу ECTS.

За шкалою ОНП	За національною шкалою		За шкалою ECTS
	Екзамен	Залік	
91 – 100	5 (відмінно)	Зараховано	A (відмінно)

81 – 90	4 (добре)		B (дуже добре)
71 – 80			C (добре)
66 – 70	3 (задовільно)		D (задовільно)
60 – 65			E (достатньо)
30 – 59	2 (незадовільно)	Не зараховано	FX (незадовільно – з можливістю повторного складання)
1 – 29			F (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)

IV. ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Виконання навчальних завдань і робота в курсі має відповідати вимогам викладених у законах України [«Про авторське право і суміжні права»](#), [«Про освіту»](#), [«Про наукову і науково-технічну діяльність»](#), [«Про науково-технічну інформацію»](#), [«Про вищу освіту»](#) та [«Положення про організацію освітнього процесу для аспірантів та здобувачів ступеня доктора філософії поза аспірантурою у Інституті археології НАН України»](#) затвердженого Вченою радою Інституту археології НАН України 15 червня 2017 р. Протоколом №6.

Розробники курсу очікують, що всі учасники є апріорно є рівноправними колегами які здійснюють самостійні дослідження. Усі матеріали включно з наданими електронними копіями публікацій надаються виключно з навчальною метою і не можуть бути поширені чи використовуватись поза межами навчальних завдань курсу, або третіми особами.

У разі неможливості з поважних причин бути присутніми на лекційному занятті аспіранти зобов’язані повідомити викладача про це. Матеріал пропущених лекційних занять повинен бути відповідним чином опрацьований. Відсутність аспіранта на семінарському занятті зобов’язує його виконати додаткове завдання з тематики курсу.

Затверджено

Вченою радою Інституту археології НАН України
Протокол № 7 від 22 червня 2022 р.